

CAPUT III.

Jura et officia gentium circa dominium, et proprietatem rerum.

ARGUMENTUM.

CCLXXIX. Jus occupandi gentium proprium.	CCLXXXIV. Proprietas territorii, ejus fines.
CCLXXX. Exercitium ejus juris.	CCLXXXV. Consecraria domini gentium.
CCLXXXI. Mare.	CCLXXXVI. Præscriptio inter gentes.
CCLXXXII. Quatenus in dominio sit.	CCLXXXVII. Unde certitudo dominiorum publicorum.
CCLXXXIII. Non vastus Oceanus.	

§. CCLXXIX.

UNIONE civili adeo non minuuntur aut extinguuntur jura, ut ea in civili imperio tanquam centro colligantur aut quodammodo concentrentur, et universe corroborentur, atque efficaciora fiant. Id contingit in jure occupandi et acquirendi dominia rerum, singulis a natura concesso. Hoc enim jus a gentibus præstantiore et ampliore modo exercetur; quippe quæ occupatione per universitatem gaudent, et vacuum occupando regionem *territorium* acquirere censentur; quatenus in tractu occupato summum imperium gens exerit privative, et extraneos ab usu territorii citra voluntatem suam, jure perfecto excludit. Quidquid ergo in jure naturæ privato demonstratum est de connato singulis occupandi jure, deque ipsa occupatione, quidquid de dominio rerum proveniente ex *facto* occupationis, et occupandi jure tanquam vero ac genuino *titulo*: quidquid de consecrariis istius domini modo originario acquisiti, demum quidquid de modis acquirendi derivativis; totum id, quatenus ex jure profluit, ad gentes tanquam personas morales transferendum est, quæ iisdem juribus non modo utuntur, sed eminentiore etiam modo utuntur

tum ob majorem necessitatem, tum ob majores vires physicas, per quas ab universis apprehendi quidquam potest, ac in dominium redigi, quod non item fieri posse a singulis videtur. Nec difficile est, necessitatem perspicere, ob quam occupationi justæ factæ ipsa natura assistere censetur. Fac enim proprietatem ac dominium rerum non ex occupatione ipsa et hypothetico naturæ jure, sed ex pacto vel lege civili provenire; cum inter gentes liberas absit lex civilis, et pactio quoque abesse possit, consequens erit, ut aliis gentibus fas sit, sedes occupatas eripere, sibi que vindicare, novas colonias pro arbitrio immittere, fines territorii mutare, ipsius territorii jura turbare; quæ igitur erit securitas gentis, ob quam securitatem gens ipsa ex pacto unionis coaluit, atque orta est?

§. CCLXXX. Hac servata proportionem necessitatis et virium physicarum, ad gentes applicanda sunt, quæ de occupatione singulorum statuuntur in jure naturæ privato; suntque hæc potissimum:

(a) Ad originariam domini acquisitionem opus non est consensu aliarum gentium. Nam communio rerum vi primævi status erat negativa: hæc vero continet quidem jus connatum apprehendendi, atque in dominium redigendi res nullius: non vero continet jus alios ab occupatione earum rerum excludendi; proinde alii occupare volenti non poterant dissentire vel resistere; ac locum habebat axioma: *qui non potest dissentire, non debet consentire.*

(b) Occupari non potest, nisi res nullius, qualis est insula non habitata; si qua ponitur insula, quæ vagos, nullaque civili unione copulatos habitatores alit, occupari nequeunt res a singulis occupatæ, multo etiam minus ipsi habitatores extrudi; sed a singulis non videtur facta occupatio totius insulæ per universitatem, neque territorium cogitari potest, ubi nullum est commune imperium, nullusque dominus territorii. Ceterum sola incolarum barbaries ac stupiditas non obest, quo minus iisdem jure occupatione acquisito gaudeant; quod proin turbari nequit.

(c) Quod occupatur, id ejusmodi esse debet, ut in potestatem redigi, et viribus physicis teneri possit; secus nec poterit occupari; ceu aer, lumen, calor solis: nec satis est, ut sit res apprehensibilis, nisi re ipsa apprehendatur. Qui insulam conspexit prior, aut possidere se velle declaravit, ob id non apprehendit, proinde nec occupavit. Denique apprehensio fieri debet animo rem habendi ut pro-

priam ; qualem animum nemo facile in iis deprehendet navigatoribus , qui amplissima maria circumvecti atque ad insulam delati facta excensione necessitatis vel commoditatis causa certis adhibitis solemnitatibus declarant , se regis sui nomine ejus insulæ possessionem capere velle ; eoque facto mox discedunt post longissimos annos non redituri.

§. CCLXXXI. De mari, *liberumne* sit natura, an *elatum*, nempe occupatione facta ab uno populo, acriter disceptatum est sub initium prioris, et hoc iterum seculo (1). Inprimis distinguere necesse est inter vastum oceanum, præcipuasque ejus partes illius minores, quæ terram continentem alluunt, vel in terræ continentis gremium longius se insinuant, et ob id *sinus* vocantur, quæve inter duas terras angusto tractu decurrunt, et duo maria ampliora jungunt, qualia *freta* nuncupantur. Dein maris usus, an et quatenus exhaustus sit, vel inexhaustus, considerari debet. Nam quatenus *inexhausti usus* est, sive omnibus sufficit, non potuit in proprietatem redigi; quia proprietatis conservandæ pacis causa in societate humana fuit introducta, idque efficit, ut, qui rem proprietati subjectam invito domino usurpat, injuriam inferre, et bello occasionem præbere videatur; si quid igitur in proprietatem redigeretur, quod in medio expositum omnium usui sufficiens, simulque percommodum est, non paci hominum consuleretur, sed perpetuis litibus ac bellis ansam daret.

(1) Binner in *Apparat. eruditionis* P. IX, C. IV, art. 4 et P. X, C. VIII, art. 4. Scriptores et tractatus ea re editos recenset Schrodt in *Syst. Jur. G. P.* II, C. I. in not. ad §. X. Pufendorfius de *J. N. et G. L.* IV, C. V, § 5. ait: « observare licuit multos studium adversus patriam suam magis ob oculos, quam » veritatem habuisse. »

§. CCLXXXII. *Partes maris continenti adjectæ, itemque sinus et freta a gentibus occupari et dominio subjici possunt.* Nam quoad has partes mare vi status originarii est res nullius, in communione negativa jacens, et hominum usibus concessa; æque enim dictum est: *dominamini piscibus maris, ac animalibus, quæ moventur super terram* (1). Ejusmodi dominium intelligi

non potest, nisi una jus sit concessum, in potestatem redigendi elementum, quod illa inhabitant, quantum ejus permittit natura. Dein usus maris quoad istiusmodi partes non est inexhaustus, justaque suppetit ratio, easdem ob ipsum usum, qui omnibus non sufficit, subjiciendi dominio. Istiusmodi usus, ratioque est piscatio major, inventio rerum pretiosarum, collectio concharum, coralliorum, gemmarum, exstructio ædificiorum aut munimentorum in litore maris, excoctio salis. Horum usus accolis maris longe parcior ac malignior evaderet, si omnes promiscue gentes propter litora alicujus regionis piscarentur, præsertim cum frequenter certum piscis aut rei pretiosæ genus uno tantum maris loco, eoque non valde spatioso reperitur. Dein non expedit populis maritimis, eorumque securitati, ut cuivis genti in mari, litoribus eorum prætenso, libere versari liceat cum navibus armatis, non impetrata venia aut præstita cautione de non offendendo. Gravis igitur populo suppetit ratio, certam maris partem sibi propriam faciendi, ut ceteri ejusdem usum tanquam beneficium ab isto recognoscere teneantur. Hinc Pufendorfius, *putaverim*, inquit, *citra absurditatem dici posse, partes maris, in quantum rationem munimenti, adeoque appendicis, duntaxat habent, absque peculiari actu corporali cœpisse subire dominium ejus populi, cujus litoribus prætexuntur: postquam inter gentes armatarum usus navium innotuit. Nam hoc intuitu mare sese habet, tanquam accessorium terræ; sicut fossæ vel etiam proximæ uligines et paludes censentur accessio urbis* (1). Sed his quidem obstare nonnulla videntur:

(a) Ajunt: dictum etiam a divino Conditoris fuit: *dominamini volatilibus cæli*; quin protinus cælum vel aer dominio possint subjici. Respondet Pufendorfius: cum in aere homini versari sit negatum, ita, ut a terra sit disjunctus soli aeri (pro arbitrio, satisque tuto) innixus; ideo imperium in aerem exerceri non potuit, nisi quousque, qui in terra stant, pertingere queant. Verum ut in mari dominium longius exerceri possit, effectum est per naves ad summam jam perfectionem perductas, quæ non oneribus tantum trans-

portandis inseruiunt, sed et per regna Neptuni Martem terribili magis specie, quam per terram idem desævit, circumferunt (3). Alii ipsum etiam aerem utili hominis dominio subesse et quodam modo occupari posse, inferunt ex eo, quod jura dent actionem de non attollendo altius ædificio, de lumine non intercipiendo, de libera facultate aucupii, de molendinis in quodam fundo ad ventum exstructis, nec impediendis; denique alii cum Wolfio, quidquid aeris, inquit, meo fundo incumbit, meum est inde usque ad coelestia spatia.

(b) Possessio non procedit, nisi in re terminata: fluida autem ex natura sua terminum non habent. R. Fluiditas proprietati maris non obest, uti nec fluminum, quæ dubium non est, quin dominio possint subijci. Aliud nempe est flumen, aliud aqua profluens, aliud mare, aliud aqua marina. Neque vero mare utpote inclusum litoribus caret terminis. Prohiberi ab ejus usu alii possunt vel ex terra, et munimentis extractis, vel per armatas naves, quæ in mari idem valent, ac in terra arces limitaneæ.

(c) Dici nequit, quousque inde a litoribus dominium in mare protendatur. R. Quousque mare alluens munimenti rationem habet; certe portus, eaque loca, ubi commoda in terram exscensio fieri potest, dominio populi accolentis præsumuntur subjecta. *Bodinus de rep. L. I. c. ult. fide Baldi asserit: jure quodammodo principum omnium maris accolarum communi receptum esse, ut sexaginta miliaribus a litore princeps legem ad litus accedentibus dicere possit.* Ita Pufendorfius (4).

(d) Quoad hasce partes imperium duntaxat, non dominium maris occupatum nonnulli volunt. R. Imperium refertur ad subditos, vel eos, qui in territorium ingrediuntur, quod in dominio est; nequit ergo imperium in extraneos certam maris partem snbeunt cogitari nisi ea pars maris dominio ponatur subjecta. Usus quoque et facultas libera utendi ex dominio vel concessione domini dimanat; multaque sunt, quæ dominio non subjacent, nisi usus causa; secus nec territorium terræ continentis jam in dominio esse, sed sub imperio tantum statui poterit; anne et quatenus innoxius sit usus, a domino rei definiri debet.

(1) *Gen. I, v. 28.* — (2) *L. IV, C. V, §. 8.*

(3) *Ibid. §. 5.* — (4) *Ibid. §. 8.*

§. CCLXXXIII. *Vastus Oceanus, magnis continentibus Europæ, Africæ, Asiæ, Americæ, terræ australi et incognitæ interjectus primævam libertatem retinet, et dominium respuit.* Non enim censetur res ab uno populo apprehensibilis, et quoad usum, quem habet præcipuum, nempe navigationem et piscationem, inex-

haustus est. Cessat ergo finis, ob quem jus occupandi a natura concessum est. Negari nequit, ait Pufendorfius (1), totius Oceani custodiam uni populo moraliter fore impossibilem; neque operæ pretium facturum, qui in omnibus ejus partibus per naves armatas ceteros ejusdem usu velit arcere. Stultum est autem concupiscere, quæ non capias, præsertim ubi non necessitas vitæ, sed supervacua ambitio aut avaritia quæritur. Etsi enim alias defectus facultatis physicæ moralem non statim extinguat; tamen cum hæc citra illam inter pravas hominum cupidines fere inanis sit, rationis est, plura non affectare, quam commode tueri possit.

(1) *Loc. cit. §. 6.*

§. CCLXXXIV. A dominio gentium ad ejusdem consecraria explicanda, progressio naturalis est. Occupatio per universitatem, atque ipsius territorii, gentium propria est ex natura personæ moralis summò imperio gaudentis. Unde ea occupatio etiam effectus habet maxime proprios gentium.

(a) Vi occupationis publicæ seu per universitatem omne id censetur sub imperio esse et generali dominio gentis occupantis, quidquid intra fines territorii occupati continetur; proinde de rebus in territorio comprehensis valere potest axioma: *quidquid in territorio est, præsumitur esse de territorio*, quoad veritati de contrario demonstratæ ea præsumtio cedere debeat.

(b) Partes territorii, adeoque et domini sunt ea, quæ insunt in eodem, loca deserta, sterilia et inculta, ceu lacus, stagna, syrtes, silvæ, montes asperi, quæque terræ adhærent, aut in ea recondita sunt, ceu metalla, mineræ; flumina, qua per territorium decurrunt, ripæ, alvei, insulæ, inventa in litore, tanquam portio et incrementa fluminis (1). Sinus marium et eorundem ad certam distantiam exporrecta progressio, qua apprehendi a gente, ac teneri potest.

(c) In territoriis gentium maxima habenda est ratio limitum seu finium publicorum; qui aut naturales sunt, tanquam a natura constituti, ceu fluvii, paludes, ripæ, montes. Unde territorium *arcifinium* dicitur, eoquod docente Varrone fines habeat arcendis hostibus idoneos, nempe naturales. Alii sunt fines artificiales seu manufacti; alii assignati seu politici sive mensura comprehensi per

centurias et jugera. Si flumen limitaneum duo territoria disternat, nihilque pactis vel prævia unius gentis occupatione definitum sit, præsumitur utriusque imperium ac dominium ad medietatem fluminis utrinque pertinere. Similiter sentiendum de freto ac sinu maris, quod diversi utrinque populi accolunt (2). Ex ipsorum horum finium notione intelligitur, arcifinium territorium accessione alluvionis mutari posse, non item limitatum, quod limite manufacto, aut mensuratione comprehenditur.

(d) Ex dictis petenda est differentia honorum temporalium quæ talium; sunt enim *res nullius*. 2. *Publicæ*; in his aliæ, quarum proprietates universorum, usus singulorum est: aliæ vero, quæ ad usus publicos sunt destinatæ: denique aliæ *jacentes*, seu adespota, quæ intra territorium sitæ singulari apprehensione egent, sed apprehensæ non sunt. 3. *Res universitatis*, nempe societatum minorum. 4. Denique *res privatorum* (3). Accedunt *res sacræ*, et ecclesiasticæ; de quibus in jure agitur ecclesiastico.

(e) De obligationibus juri territorii respondentibus, de admissione peregrinorum, de legibus in peregrinos latis etc. ex iis, quæ adducta sunt supra, et generalibus ex principiis statuendum est.

(1) Aliter sentiendum de bonis et rebus naufragorum ad litus delatis, vel extractis ex mari. l. 1. *C. de naufragis et auth. navigia. ibid. de furtis.*

(2) *Conf. Pufendorf. de J. N. et G. L. IV. C. V. §. 8.*

(3) *Princ. Instit. de rer. divisione. et l. 2. D. de divis. rer.*

§. CCLXXXV. Reliqua dominii consecratoria, quæ in personas etiam singulares cadunt, eo magis attribuenda sunt gentibus, quo magis conferta ac veluti constipata eorum sunt jura, ampliorque potestas est, jurium violationes ulciscendi. Ejusmodi consecratoria sunt:

(a) Jus exigendi ab altera gente restitutionem rei injuste ablata; quia alias turbatio dominii ac læsio continuatur, ac perpetua fit. Cum hoc jure cohæret jus capiendi æstimationem æquipollentem, seu jus occupandi rem vel regionem aliam. De damnis resarciendis, quæ a gente, ejusve subditis, aut rectore inferuntur alteri genti, ejusve subditis, non una oriri solet controversia; cum enim actio membri unius aut hominis privati non continuo pro actione totius gentis haberi possit; quæritur, 1. an gentes vel rectores civitatis teneantur, si eorum subditi latrocinia vel piraticam exercuerint. 2. Utrum, si milites terrestres aut nautici, quibus tempore belli prædæ ab hoste agendarum potestas datur, contra datam potestatem noceant amicis, rectores civitatis eo nomine teneantur. 3. An gens, quæ causa moralis damni a suo subdito vel ministro dati non est, nulla facti damni resarcitione obligetur ad deditionem subditi

vel ministri lædentis? 4. An gens teneatur ad puniendum subditum vel ministrum, qui alteram gentem læsit. 5. Anne, et quatenus subditi teneantur ex facto aut delicto summi imperantis erga gentem alteram?

(b) Aliud est dominii consecrarium, quod in jure ad quodvis territorii emolumentum percipiendum consistit tum ad necessitatem suam, quod est *jus utendi*, tum ad commoditatem ac jucunditatem, in quo *jus fruendi* situm est; quævis igitur gens jure *meliorandi* territorium suum gaudet, sic ut neque de bono neque malo ejusdem usu rationem reddere alteri genti teneatur.

(c) Jus alienandi gentibus nullo communi imperio adstrictis ita competit, ut dominium ab una gente in aliam vi solius pacti transeat, ac traditio ad solum dominii exercitium requiratur. Sane spectata simplicitate naturalis juris in quovis alienationis pacto clausula constituti possessorii naturaliter videtur inesse, ipsaque traditio non tam ad abdicationem dominii, quam translationem possessionis necessaria est (1).

(1) Aliter leges Romanæ statuunt *l. quoties. 15. C. de rei vindicatione.*

§. CCLXXXVI. Præscriptio et usucapio, de qua hoc loco tractant auctores, ex jure naturæ vim non habet, ut demonstratum est supra (1). Quomodo ergo habebit ex jure gentium; cum præter naturale gentium jus aliud non agnoscat hodie, et naturale illud nihil sit, nisi jus ipsum naturæ privatum applicatum ad gentes, et per notionem, negotiaque gentium determinatum? Porro ex notione et negotiis gentium adeo non determinatur vis quædam aut valor præscriptionis, ut contrarium potius jure inferas. Gentes enim rebus acquirendis potius, quam jactandis intentæ, sive, ut ajunt, de perficiendo statu et augendis viribus, securitatis suæ causa, sollicitæ, quidquam derelinquere velle minime præsumuntur; ex qua tamen præsumpta derelictione præscriptionis vim quidam auctores unice derivant. Jus gentium positivum tacitis pactis constitutum eo minus locum habet in ista re, quod constat, principes allegari contra se præscriptionem haud pati (2); ipsosque formam et requisita præscriptionis, quæ suos inter cives ex principis lege valeat, determinare. Justinianus imperator sibi cordi fuisse ait, actiones ad res piorum loco-

rum et ecclesiarum vindicandas nullis temporum metis circumscribi (3). Ipsi principes sunt, qui certum titulum, determinata annorum spatia, eaque admodum varia determinant, ut nunc non admittatur præscriptio nisi 40 ann., nunc 60, nunc 100. Idem, quid præscriptioni obnoxium sit, quid non item, quando currat, quando dormiat præscriptio, quando restitutio in integrum contra præscriptionem admittenda sit, determinant; ut adeo præscriptio, quæ naturali vel gentium jure proveniret, omnino informis ac indigesta foret. Sed dissimulanda non sunt adversariorum argumenta.

(a) Passim a viris doctis juris naturalis ac gentium esse præscriptio censetur. R. 1. Sæpe juri naturali tribuuntur ea, quæ æquitatem præ se ferunt, et ob id legibus positivis constituuntur, quin ab ipsa natura vim habeant. Veteres quidem Jcti nomina juris naturalis ac gentium sæpe miscuerunt; quorum notiones hodie segregantur, ac figuntur; cum utrique juri fines proprii accuratiore methodo sint constituti. Omnis lex quodam modo derivatur ex naturali lege; sed quæ ita derivatur per modum determinationis, ea non ex naturali, sed positiva lege vim obligandi habet (4). 2. Si apud plerasque gentes viget præscriptio, non idcirco ipsas inter se gentes obligat, sed eos tantum, qui hisce legibus subjecti sunt. Ceterum legibus XII tabularum peregrini quidquam usucapere non poterant; sed perpetua adversus eos actio erat (5).

(a) Præscriptionem inter gentes jure divino approbatam putant, quando eandem Jephthe Ammonitis objecit; quæ res breviter narranda est. Cum in promissam terram ascenderet Israel, misit nuncios ad Sehon regem Amorrhæorum, dicens: obsecro, ut transire mihi liceat per terram tuam... qui concedere noluit, ut transiret Israel per fines suos: quin potius exercitu congregato egressus est obviam... pugnavitque contra eum; a quo percussus est in ore gladii, et possessa est terra ejus ab Arnon usque ad Jeboc et filios Ammon (6). Porro rex Sehon contra Moabitas ante pugnat, terramque eorum occuparat (7), quam deinde vel cujus partem Israelitæ una cum avita Sehonis provincia seu Amorrhæa expugnarunt, ac trecentis annis tenuerunt; cum dein rex Ammonitarum, quem graves auctores simul Moabitarum regem faciunt, a Jephthe terram illam repeteret, Jephthe respondit: Dominus Deus Israel subvertit Amorrhæum, pugnante contra illum populo suo Israel: et tu nunc vis possidere terram ejus? ... quæ Dominus Deus noster victor obtinuit, in nostram cedent possessionem (8). Atque ita ad jus belli provocat. Addit dein: quare tanto tempore (300. annorum)

nihil super hæc repetitione tentastis (9). Quæ verba non tam ad præscriptionem, quam præsumtionem referenda sunt, ut sensus sit, ex ipso trecentorum annorum silentio desumi, quod Ammonitæ in illam terram nihil juris habuerint; præsumendum enim non esse, quod nec primæ occupationi, nec tot annorum possessioni unquam contradixissent, si quid juris sibi competere putassent in terram Amorrhæis ereptam.

(c) Naturæ lex, inquit, uti privatorum, sic publicorum dominiorum firmitatem, securitatem, ac certitudinem exigit; quæ demum sola præscriptione obtineri potest. R. Medium illud, quo certitudo publicorum dominiorum acquiritur, in præscriptione consistere non potest, cum ea nihil sit, nisi creatura civilis ac positivi juris. Quapropter de alio circumspectendum est.

- (1) §. CXXXVI. — (2) *Ferdinand. Vasquius L. II. C. LI. n. 37.*
 (3) *L. 23. C. de SS. Ecclesiis.* — (4) *S. Thomas 1. 2. q. 95. art. 2.*
 (5) Atque hæc est sensus legis XII. tab. *adversus hostem æterna auctoritas esto.* Hostis enim apud antiquos dicebatur, quem nunc peregrinum dicimus. *Tullius L. I. offic.*
 (6) *Numer. XXI, v. 21.* — (7) *Ibid. v. 26, 29.*
 (8) *Judic. XI, v. 23, 24.* — (9) *Ibid. v. 26.*

§. CCLXXXVII. Dubium non est, quin divina sapientia de remedio providerit, quo jura summorum principum firmentur, regnorum eversio ac populorum turbatio evitetur, ac si quod in prima regni acquisitione vitium irreperit, id progressu quodam temporis sanetur. Carneades legatus Atheniensium Romæ de justitia disputans fidenter asserebat: *omnibus populis, qui florerent imperio, et Romanis quoque ipsis, qui totius orbis potirentur, si justii velint esse, hoc est, si aliena restituant, ad casas esse redeundum, et in egestate ac miseriis jacendum* (1). Quapropter inquirenda est ratio, qua juribus imperantium ac tranquillitati imperiorum consulatur. Omnium populorum, etsi aberrantium a vera religione cultuque unius Dei, consensione, multoque etiam magis sacrarum literarum exemplis ac testimoniis constat, universa terræ regna singulari æque ac sapientissimæ dispositioni Dei subesse, qui eadem et constituit, et transfert, et subvertit. Unde et Jephthe Ammonitarum regi, qui falsum deum Chamos adorabat, ad dispositionem divinam recurrens *Dominus Deus Israel*, aiebat, *subvertit Amorrhæum, pugnante con-*

tra illum populo suo Israel; et tu nunc vis possidere terram ejus; nonne ea, quæ possidet Chamos deus tuus: tibi jure debentur? quæ autem Dominus Deus noster victor obtinuit, in nostram cedent possessionem (2). Porro divinæ hujus ordinationis ad dispensationis signum sat certum, quodque in oculos ac mentes hominum incurrit, censi debet ex parte unius principis longæva, quieta et præsentanea possessio ac pacifica populorum subjectio, ex parte vero alterius defectus contrariæ probationis, qua virium arreptæ possessionis ostenderetur (3). In dubio quidem sufficit vulgata, et naturali æquitate nixa regula: *melior est conditio possidentis*. Atque ita quidem medium istuc tuendæ securitatis in præsumptione potius, quam præscriptione consistit, præsertim cum mala fides etiam præscriptioni obsit, neque ordinario tempore præscribi possint res vitiosæ, quales sunt furtivæ, vi occupatæ, contra legem Juliam repetundarum acceptæ.

(1) *Apud Lactantium divin. Inst. L. V; C. 17.* — (2) *Jud. XI, v. 23, 24.*
 (3) *Zech. de Jur. rer. eccl. Sect. IV, tit. XXII, §. 602.*

CAPUT IV.

Jura et officia hypothetica gentium orta ex pactis et fœderibus.

ARGUMENTUM.

CCLXXXVIII. Pacti et fœderis notio.	CCXCII. Varietas pactorum et fœderum.
CCLXXXIX. Jus paciscendi.	CCXCIII. Fides eorundem.
CCXC. Consensus.	CCXCIV. Cautiones.
CCXCI. Materia.	

§. CCLXXXVIII.

PACTI nomine in jure gentium venit conventio publica, hoc est, a summis potestatibus, sive gentibus qua talibus inita boni publici causa. Pactum, quod de

præstatione non transitoria, sed in perpetuum, vel ad longius tempus fit, appellatur *fœdus*. Jus ineundi pacta et fœdera absolutum est et connatum: id vero, quod ex pacto et fœdere provenit, hypotheticum. Igitur inprimis generalia de pactorum vi et valore principia huc transferenda sunt, quæ circa consensum paciscantium, jus paciscendi, et materiam pacti ac fœderis versantur.

§. CCLXXXIX. Jus paciscendi æque moralibus personis ac physicis attributum est a natura. Etsi enim quævis civitas, societas censeatur perfecta, sibi que ad finem obtinendum sufficiens, nempe ob jura immanentia, ac summum imperium; tamen ob externa præsertim adjuncta, altera alterius auxilio ad conservationem sui, perfectionemque eget, de quo obtinendo, interest cujusvis, ut certa reddatur ope pactorum, fœderumque. Hoc igitur jus sequentibus potissimum conclusionibus continetur:

(a) Ex notione pacti publici ac fœderis jus ea ineundi summis imperantibus duntaxat competit; subditi enim de bono et jure publico qua tali disponere haud possunt, nec jus disponendi, quod majesticum est, citra crimen læsæ majestatis sibi arrogare. Fœdera commerciorum, quæ a subditis aliquando ortum ducunt, vel tacitam approbationem imperantis habent, vel privatis actionibus accensentur, haud secus, ac si socius unius gentis cum extero sive socio alterius gentis ineat contractum, qui non ex jure gentium, sed jure naturæ privato, aut ex jure speciali loci, ubi contractus fit, aut denique ex arbitraria conventionem legem accipit.

(b) Qui regno pulsus est imperans, non continuo amissa possessione regni, jus imperii ac majestatem, proindeque nec jus fœderum amittit, valideque obligare se aliis gentibus, sibi que alias gentes potest. Alius est casus de rege minorenni, quando per leges fundamentales certa ætas administrationi imperii definita est. Conventio enim ante illam ætatem a rege inita non valet.

(c) Pacta cum usurpatore imperii, penes quem administratio est sine jure regni, relate ad populum, qui cum eo contrahit necessitate salutis publicæ, valida sunt, non item relate ad legitimum regem vel successorem, nisi qua parte dein rata habeantur.

(d) Jus paciscendi ex natura profluit, et commune est omnium, quibuscumque naturæ communio est; proinde nec hostes, nec infideles, et alieni a vera religione ab usu et communionem ejus juris exclu-